

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. M. T.**, bývajúceho v B., zastúpeného advokátskou kanceláriou S., s.r.o., so sídlom v B., IČO: X., proti žalovanej **P. P., a.s.** so sídlom v B., IČO: X., zastúpenej Advokátskou kanceláriou T., s.r.o., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 14 C 131/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. marca 2013 sp. zn. 15 Co 144/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a**.

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi do 3 dní náhradu trov dovolacieho konania vo výške 83,06 € na bankový účet advokátskej kancelárie S., s.r.o. so sídlom v B., IČO: X., ktorý S. vedený v S., a.s. pod č. X..

O d ô v o d n e n i e

Žalobca sa žalobou podanou 29. júla 2010 domáhal ochrany osobnosti, v rámci ktorej žiadal, aby súd uložil žalovanej povinnosť uverejniť v denníku S. ospravedlnenie za obsah článkov „Šéfoval súdu lovil zadarmo“ a „Šéfoval súdu, strieľal zadarmo“ (ďalej len „sporné články“), ktoré boli v tomto denníku publikované 21. septembra 2009 a zasiahli do jeho cti, ľudskej dôstojnosti, dobrého mena, povesti a tiež súkromia. Okrem toho žiadal uložiť žalovanej povinnosť zaplatiť mu titulom náhrady spôsobenej nemajetkovej ujmy sumu 150 000 €. V konaní tvrdil, že je dlhoročný aktívny poľovník, poľuje výlučne vo svojom voľnom čase a akákoľvek súvislosť medzi týmto jeho koníčkom a výkonom funkcie sudcu Špecializovaného trestného súdu je vylúčená. V sporných článkoch spomínané poľovanie bolo úplne štandardným a v poľovníckej praxi bežne uplatňovaným prejavom vzájomného

recipročného plnenia jednotlivých poľovníckych spolkov a ich členov, pri ktorom sa nikto zo zúčastnených subjektov bezdôvodne neobohatí. V článkoch sa nepravdivo uvádza, že žalobca odmietol odpovedať na otázky novinára a zakázal o sebe písať. Pravdou však je, že žalobca sa pred publikovaním sporných článkov osobne stretol s ich autorom za účelom objasnenia okolností spojených s poľovačkou a po stretnutí ho informoval, že verejnosti nebude poskytovať žiadne vyjadrenia týkajúce sa jeho súkromného života. Pripomenul tiež, že v zmysle § 34 ods. 7 a 8 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich má sudca právo na primerané utajenie údajov o jeho osobe. Pretože v článkoch nebola podaná kritika jeho rozhodovacej činnosti, ale aktivít sudcu vo voľnom čase, žalovaný nemal právo zverejniť informácie týkajúce sa jeho súkromia. Verejná mediálna diskreditácia ho očiernila a ponížila v súvislosti s informovaním o tom, ako trávi svoj voľný čas, teda o tom, čo nijako nesúvisí s výkonom jeho funkcie sudcu. Skutočnosť opísané v sporných článkoch boli účelovo – aj za cenu porušenia právneho poriadku a princípov novinárskej etiky – modifikované do roviny senzácie a lživého obvinenia žalobcu z toho, že zakazuje o sebe písať. Na základe sporných článkov vznikol u čitateľa dojem, že sa v súvislosti s poľovaním neoprávnene obohatil a zlyhal po profesionálnej aj osobnej stránke. Obsah sporných článkov mal priamy dopad do jeho osobnostnej sféry. K ich uverejneniu došlo v krátkom čase pred výberovým konaním na funkciu predsedu Špecializovaného trestného súdu, o ktorú sa tiež uchádzal. V článkoch podané informácie prevzali mnohé slovenské mienkotvorné médiá. Žalobca bol vyobrazený ako skorumpovaný reprezentant justície, ktorý nemá morálne právo uchádzať sa o predmetnú funkciu. Kritika sudcu je vo všeobecnosti prípustná, avšak len ak je dôvodná, primeraná a spočíva na pravdivých údajoch. Tieto kritériá však sporné články nespĺňajú, lebo v nich podávané informácie S. nepravdivé, tendenčné a jednostranné.

Žalovaná v konaní argumentovala tým, že medzi účastníkmi konania nie S. sporné, že žalobca za predmetné poľovačky a zastrelenú zver platiť nemusel. Poľovný revír, v ktorom sa uskutočnila poľovačka, má ale v nájme politik M. K. zo strany S. a je preto vo verejnom záujme poukázať na možný konflikt účasti žalobcu na poľovačke so sudcovskou etikou. Nezávislosť sudcov je bezpochyby otázkou verejného záujmu a verejnosť má právo na informácie o skutočnostiach naznačujúcich, že táto nezávislosť mohla byť ohrozená. Podľa názoru žalovanej články spĺňajú kritériá kladené na objektivnosť, profesionalitu a náležité zistenie relevantných faktov tvoriacich podklad pre prípravu článkov. V danom prípade dal novinár žalobcovi priestor na jeho vyjadrenie sa k obsahu pripravovaných článkov, ten sa ale odmietol vyjadriť. Články nepodsúvajú čitateľovi závery o korupčnom správaní žalobcu, ale

vyvážene informujú o poľovníckej praxi spočívajúcej na barterovom systéme poľovačiek medzi poľovníckymi združeniami a sústreďujú sa na otázku nezávislosti a nestrannosti súdnej moci, ktorú skúmajú z pohľadu dodržiavania etických pravidiel sudcami v súvislosti s prijímaním darov alebo výhod. Články boli obsahovo a formulačne primerané a ich úmyslom nebolo hanobiť žalobcu. Hranice prijateľnej kritiky osoby verejne činnej, ktorou žalobca bezpochyby je, sú širšie ako u súkromnej osoby. Médiá majú právo šíriť negatívne informácie a kritické názory o politikoch a verejných činiteľoch a verejnosť má právo dostávať takéto informácie. Sloboda prejavu má v takýchto prípadoch prednosť pred právom verejne činných osôb na ochranu ich osobnostných práv. Informácia poskytnutá v sporných článkoch bola aktuálna a načasovanie článkov nemôže byť v neprospech slobody prejavu. Žalobca nepreukázal príčinnú súvislosť medzi spornými článkami a tým, že nebol ustanovený do funkcie predsedu Špecializovaného trestného súdu.

Okresný súd Banská Bystrica čiastočným rozsudkom z 29. februára 2012 č.k. 14 C 131/2010-393 uložil žalovanej povinnosť uverejniť do 15 dní v troch po sebe nasledujúcich vydaniach denníka S. na jeho titulnej strane toto ospravedlnenie: *„Ospravedlnenie sudcovi JUDr. M. T.: Dňa 21. 09. 2009 S. na titulnej strane denníka S. uverejnili článok pod názvom 'Šéfoval súdu lovil zadarmo' a na tretej strane denníka S. uverejnili článok pod názvom 'Šéfoval súdu, strieľal zadarmo', v ktorých S. okrem iného uviedli, že sudca Špecializovaného trestného súdu JUDr. M. T. v roku 2008 zadarmo lovil v poľovnom revíri 'Č. B.' a v tejto súvislosti zakázal o sebe písať a na otázky o poľovačkách odmietol odpovedať. Uvedenými článkami sme verejnosť nepravdivo informovali o osobe JUDr. M. T., čím sme neoprávnene zasiahli do jeho cti, ľudskej dôstojnosti, dobrého mena, povesti a do jeho súkromia. Za tento neoprávnený zásah sa JUDr. M. T. ospravedľujeme. P. P., a.s. vydavateľ denníka S.“*. Uvedený rozsudok bližšie špecifikoval aj grafickú stránku ospravedlnenia a veľkosť a druh použitého písma. V odôvodnení rozsudku súd prvého stupňa poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že o žalobcovi prezentované informácie neboli poskytnuté čitateľovi nestranne, vyvážene a tak, aby umožnili posúdenie publikovaných hodnotiacich úsudkov so skutočnosťou. Autor sporných článkov S. podkladové informácie dostatočne neoveril (napríklad oslovením zástupcov štátnych lesov, poľovníkov alebo členov poľovníckeho spolku, dôkladným oboznámením sa so zmluvou o prenájme, prípadne zistením dostupných štatistických údajov o ulovenej zveri) a zverejnil informácie o sudcovi, ktorý podľa § 34 ods. 7 a 8 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príseďiacich dôvodne nesúhlasil s medializáciou jeho osoby. Súd prvého stupňa bol toho

názoru, že kritizovanie súkromných aktivít žalobcu v sporných článkoch nepožíva zvýšenú mieru ochrany, nakoľko v nich nešlo o kritiku výkonu súdnictva. Právo na súkromie sudcu má preto v danom prípade prednosť pred slobodou prejavu. Napriek tomu, že sporné články kritizovali sudcu (verejne činnú osobu), nebolo možné prehliadnúť, že kritika nasmerovaná do súkromia žalobcu bola neprípustná, neprimeraná a nepodložená skutočnosťou. Informácia o trávení voľného času sudcom, pokiaľ nie je objektívna a pravdivá, nie je záležitosťou verejného záujmu. Poskytnutie informácií o aktivitách žalobcu v jeho mimopracovnom čase musí spĺňať základné atribúty legitimitnosti. Legitimitu však nemožno priznať informáciám náležite neovereným, tendenčným a zameraným na senzáciu alebo motivovaným snahou očierniť osobu, ktorej sa týkajú. Povinnosťou autora sporného článku bolo dôkladne si overiť informácie pred tým, než ich verejnosti predostrel ako jasné fakty. Autor však neurobil všetko potrebné, aby verejnosti podal informácie pravdivé, overené a odborne fundované; i keď bol vopred informovaný, že poľovnícka prax uvádzaná v sporných článkoch je štandardná a že žalobca v ničom nekonal protizákonne, v článkoch to nevyjadril. Sporné články boli objektívne spôsobilé vyvolať negatívne reakcie na osobu žalobcu, lebo ho prezentovali ako nemorálneho sudcu, ktorý má prepojenie na politiku, prijíma dary, poľuje zadarmo a dostáva sa do konfliktu so sudcovskou etikou.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 27. marca 2013 sp. zn. 15 Co 144/2012 napadnutý rozsudok potvrdil. V odôvodnení uviedol, že vec preskúmal v rozsahu danom ustanovením § 212 ods. 1 O.s.p. a bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p. potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Konštatoval, že žalovaná uplatnila odvolacie dôvody v zmysle § 205 ods. 2 písm. a/, d/ a f/ O.s.p. Z hľadiska odvolacieho dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. a/ O.s.p. argumentovala tým, že došlo k porušeniu zásady spravodlivého procesu a k odňatiu jej možnosti pred súdom konať, lebo odvolaním napadnuté rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené. Odvolací súd sa stotožnil s postupom prvostupňového súdu, ktorý návrhu na zmenu P. (§ 95 ods. 2 O.s.p.) v tomto prípade vyhovel, nakoľko danú námietku vzniesla žalovaná až po vyhlásení dokazovania za skončené. Išlo o formálnu zmenu žaloby a postup súdu neporušil zásadu rovnosti zbraní. Pokiaľ žalovaná namietala, že odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa je nedostatočné (lebo v ňom absentuje vysvetlenie, prečo bola príprava článkov nedostatočná, ako zasiahli články do súkromia a profesijného života žalobcu, prečo je nepravdivá formulácia „T. zákaz o sebe písať“, ako mohli články ohroziť bezpečnosť žalobcu, prečo je utajovanie informácií o žalobcovi dôvodné, prečo v prípade poľovačiek žalobcu

nešlo o dar alebo bezdôvodné obohatenie, prečo poľovačky nemohli ohroziť nezávislosť žalobcu a prečo poľovačky žalobcu nie je témou verejného záujmu) odvolací súd označil jej námietky za neopodstatnené, lebo na všetky tieto otázky dal prvostupňový súd primerané vysvetlenie. Odvolací súd vo svojom potvrdzujúcom rozsudku doplnil dôvody prvostupňového rozsudku (§ 219 ods. 2 O.s.p.) o ďalšiu argumentáciu. Podľa jeho právneho názoru žalovaná jednotlivé skutočnosti uvádzané v sporných článkoch vytrhla z kontextu spôsobom, ktorý nielenže bol spôsobilý vyvolať negatívne reakcie na osobu žalobcu, ale tento dôsledok aj bezpochyby vyvolal, medziiným pri výbere predsedu Špecializovaného trestného súdu. Tvrdenie, že „T. zakázal o sebe písať“ je nepravdivé, lebo žalobca to v skutočnosti nezakázal, iba vyjadril svoj legitímny nesúhlas so zverejnením jeho identity a údajov o jeho osobe. Pri poľovačke spomenutej v sporných článkoch nešlo o dar ani bezdôvodné obohatenie sa žalobcu, lebo poľovačku realizoval v rámci výkonu poľovníctva a sám pri nej poskytol adekvátne protiplnenie vo forme bažantej zveri. Účasť na poľovačke by spochybňovala nezávislosť žalobcu iba ak by v rámci nej došlo k stretnutiu s osobami, ktoré S. páchatelmi trestnej činnosti. O taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo. Rozsudok súdu prvého stupňa je dostatočne odôvodnený, súd pri rozhodovaní vychádzal z vykonaného dokazovania, dôkazy vyhodnotil jednotlivo, aj vo vzájomných súvislostiach, použil príslušnú judikatúru a aplikoval aj test proporcionality. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal preukázané, že došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcu, pričom skutkové zistenia vyplývajú z vykonaných dôkazov a právne závery sú s nimi v súlade. Odôvodnenie prvostupňového rozhodnutia nie je všeobecné a je primerane a presvedčivo odôvodnené. Nie je pravdivé tvrdenie žalovanej, že sporné články neobvinili žalobcu z porušenia etických, morálnych, či právnych noriem. Tým, že žalovaná v článku uviedla, že žalobca prijal dar, obvinila ho z porušenia prinajmenšom etických a morálnych noriem. I keď si autor článkov obstaral pre účely ich napísania dostatočné podkladové informácie a bol výslovne upozornený na rozhodujúce okolnosti a bežnú prax pri výkone poľovníctva, získané informácie náležitým spôsobom nepoužil a čitateľovi ich všetky neprístupnil. Odvolací súd zdôraznil, že v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti nie je významné, či neoprávnený zásah bol spôsobený zavinene, nezavinene, vedome alebo nevedome, nevyžaduje sa ani vyvolanie následkov a postačujúce je, že neoprávnený zásah bol objektívne spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo narušenie chránených osobnostných práv. K takému zásahu v danom prípade došlo. Kritika sa nepovažuje za neoprávnený zásah, avšak len ak spočíva na pravdivých informáciách a svojou formou je primeraná. V danom prípade sporné články obsahovali celý rad nepravdivých a zavádzajúcich informácií, preto v nich nemohlo ísť o objektívnu,

opodstatnenú, prípustnú a primeranú kritiku. Autor článkov v nich zvolil nevhodné novinárske zjednodušenie vyvolávajúce u bežného čitateľa dojem, že konanie žalobcu je spájané s neprípustným zvýhodňovaním osoby sudcu a s jeho nevhodným prepojením na politikov. Napriek tomu, že je len vecou vydavateľa, či sa rozhodne o nejakej téme písať, musí vydavateľ rešpektovať práva iných osôb. V týchto prípadoch dochádza ku kolízii medzi slobodou prejavu a právom na ochranu jeho osobnosti. Právo žalobcu je garantované čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 ústavy a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ustanoveniami Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, právo žalovanej vyplýva z čl. 26 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru. V prejednávanej veci bolo potrebné túto kolíziu vyriešiť v prospech práva žalobcu na ochranu jeho osobnosti, lebo sloboda prejavu nemôže mať prednosť vtedy, keď došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby uverejnením nepravdivých a difamačných informácií. Aj sloboda prejavu má totiž svoje limity a hranice, ktoré žalovaná spornými článkami neprípustne prekročila.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Uviedla, že súdy nižších stupňov v konaní porušili zásady spravodlivého procesu a svojím postupom jej odňali možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že svoje rozhodnutia dostatočne neodôvodnili. Podľa nej „uvedený záver potvrdzuje 'konštantná judikatúra' najvyššieho súdu, napríklad rozsudok sp. zn. 4 Cdo 171/2005“. Dovolateľka na potvrdenie opodstatnenosti svojho názoru poukázala aj na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 236/06 a I. ÚS 241/07 a namietala, že napadnutý rozsudok S. nespravodlivý, zmätočný a nepreskúmateľný, a to aj preto, lebo v ňom vyjadrené právne závery sú v extrémnom nesúlade s jeho skutkovými zisteniami, nevyplývajú zo žiadnej nožnej interpretácie a odôvodnenia rozhodnutí obsahujú len všeobecné súhrnné zistenia bez špecifikácie jednotlivých dôkazov, z ktorých mali byť tieto zistenia vyvedené. Nesprávne a neúplné skutkové a právne závery súdov, ktoré mali za následok odňatie možnosti konať pred súdom, zhrnula žalovaná do nasledovných okruhov: 1. nepravdivosť výroku „T. lovil zadarmo“, 2. nepravdivosť výroku „T. zakázal o sebe písať“, 3. nesprávne označenie nájomcu revíru, 4. načasovanie článkov, 5. ohrozenie bezpečnosti žalobcu informovaním o poľovačkách, 6. dôvodnosť utajenia údajov o žalobcovi, 7. nedostatočné opísanie skutočností v článku. Žalovaná v dovolaní, v ktorom uplatnila dovolacie dôvody podľa § 241 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p., namietala, že v konaní došlo k závažným procesným chybám a napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom

posúdení veci [najmä v otázke riešenia kolízie slobody prejavu s právom na ochranu osobnosti, primeranosti uverejnenia trojnásobného ospravedlnenia žalovaného (tri dni po sebe), namiesto jedného ospravedlnenia a tiež „neštandardným“ vyporiadaním sa s testom proporcionality, ktorým odvolací súd poprel závery ústavného súdu opakovane prezentované v obdobných prípadoch v jeho nedávnej judikatúre]. Súdny výrok o love zadarmo, najmä v nadpisoch sporných článkov „Šéf súdu lovil zadarmo“ a „Šéfoval súdu, strieľal zadarmo“ hodnotili izolovane, bez súvislosti s textom článkov, z ktorého jednoznačne vyplýva, že nešlo o dar v pravom zmysle, ale protihodnotu (barter) vo forme lovu bažantov. Závery súdov vychádzajú z absolútneho nepochopenia systému a spôsobu žurnalistickej práce pri tvorbe článkov, hlavne ich nadpisov (úlohou ktorých je aj za cenu istého zjednodušenia upútať pozornosť čitateľa). Nesprávne je konštatovanie odvolacieho súdu, že sporné články neposkytli čitateľom dostatok skutkových podkladov potrebných na overenie správnosti a opodstatnenosti v nich zaujatých hodnotiacich záverov. Nadpis článku „T. zakázal o sebe písať“, nie je nepravdivý, ale vychádza z elektronickej komunikácie žalobcu a autora článku. Pravdivé a správne sú tiež údaje o revíri, v ktorom sa poľovačka uskutočnila. Odvolacím súdom zdôraznené načasovanie sporných článkov prehliada časový odstup medzi publikovaním týchto článkov v denníku S. (september 2009) a voľbou predsedu Špecializovaného trestného súdu (jún 2010). Informácia o účasti žalobcu na poľovačke bola podložená verejným záujmom a jej publikovanie nepredstavovalo pre žalobcu (i keď ide o sudcu Špecializovaného trestného súdu) žiadne bezpečnostné riziko. Aj so zreteľom na to nebol dôvod utajovať pred verejnosťou účasť žalobcu na predmetnej poľovačke. Sporné články neinformovali verejnosť o tom, že žalobca porušil etické alebo právne normy, iba upozornili na možné riziká vyplývajúce z „nedostatkov systému“ realizovaného pri poľovačkách. Reprezentanti súdnej moci sú bezpochyby povinní strpieť verejnú diskusiu o témach spojených s problematikou ich nezávislosti, a to aj vtedy, keď sa publikované informácie týkajú trávenia ich voľného, mimopracovného času. Žalovaná odňatie jej možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) vyvodzoval v danom prípade aj z toho, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k odvolaniu, ktorým napadla rozsudok súdu prvého stupňa. Podľa jej názoru „porušenie povinnosti doručiť vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej má za následok vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., keďže sa tým žalovanej odňala možnosť uplatnenia procesného práva vyjadriť sa k úkonom žalobcu“. Tento záver je v súlade s „konštantnou“ judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) prezentovanou napríklad vo veci sp. zn. 4 Cdo 46/2012. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pri tom vyplýva, že odvolací súd, ktorý rozhodol bez nariadenia

odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.), predmetné vyjadrenie žalobcu vzal pri rozhodovaní na zreteľ. Dovolateľka poukázala tiež na to, že odvolací súd ju neupozornil na zmenu v zložení senátu odvolacieho súdu, ku ktorej došlo v dôsledku upozornenia niektorých sudcov odvolacieho súdu, že v ich prípade sú dané okolnosti vylučujúce sudcu z pojednávania a rozhodovania veci (§ 14 a 15 O.s.p.). Uviedla tiež, že manželka žalobcu vykonáva súdnicstvo na Krajskom súde v Banskej Bystrici ako členka senátu „17 Co“, predsedníčkou ktorého je JUDr. Z. N. (ktorá sa ako zastupujúca členka senátu „15 Co“ podieľala na pojednaní a rozhodovaní danej veci). Podľa názoru dovolateľky mal byť braný do úvahy objektívny aspekt nestrannosti sudcu vedúci v tomto prípade k záveru o existencii dôvodu na vylúčenie sudcov z pojednávania a rozhodovania veci vzhľadom na ich vzťah k žalobcovi alebo jeho manželke. So zreteľom na uvedené žalovaná žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a tiež ním potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“) pod R 111/1998, v zmysle ktorého nepreskúmateľnosť je (iba) iná vada konania, ktorá nemá za následok odňatie možnosti účastníka konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Uviedol, že podobný názor je vyjadrený vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu (napríklad sp. zn. 3 Cdo 97/2010, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010 a 7 Cdo 109/2011) a tiež ústavného súdu (napríklad sp. zn. II. ÚS 231/06 a IV. ÚS 481/2011). Prípustnosť dovolania žalovanej preto nemôže vyplývať z toho, že napadnuté rozhodnutia sú (prípadne) nepreskúmateľné. K námietke žalovanej, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k odvolaniu, ktoré podala žalovaná, a že táto okolnosť viedla k procesnej vade konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., žalobca uviedol, že v predmetnom vyjadrení neboli uplatnené žiadne nové skutočnosti zakladajúce nejakú odlišnú právnu situáciu, išlo o zhrnutie argumentácie prezentovanej žalobcom už v skorších štádiách konania. Takýto postup nemal na následok odňatie možnosti žalovanej pred súdom konať. Rovnako na potvrdenie opodstatnenosti tohto záveru poukázal žalobca na viacero rozhodnutí najvyššieho súdu (napríklad sp. zn. 1 Cdo 17/2011, 3 Cdo 258/2012, 3 Cdo 23/2011, 3 Cdo 24/2011, 3 Cdo 129/2011 a 3 Cdo 340/2012) a ústavného súdu (IV. ÚS 462/2010, I. ÚS 498/2011). K námietke, že v predmetnej veci konal a rozhodoval vylúčený sudca, žalobca uviedol, že ani ústavný súd nepovažuje kolegiálne vzťahy medzi sudcami navzájom bez ďalšieho za dôvod pre spochybnenie ich nestrannosti a pre ich vylúčenie z pojednania

a rozhodnutia veci (IV. ÚS 124/2010). Podľa žalobcu je napadnutý rozsudok dostatočne preskúmateľný, spočíva na úplných skutkových zisteniach, ako aj z nich vyvedených skutkových záverov, ktoré boli po právnej stránke správne posúdené. Z týchto dôvodov žiadal dovolanie odmietnuť ako procesne neprípustné a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania v ním vyčíslenej výške.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach opakovane poukazuje na potrebu rešpektovania princípu právnej istoty ako jedného zo základných princípov právneho štátu, a to osobitne vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam, ktoré už nadobudli právoplatnosť a predstavujú *res iudicata*.

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno – iba v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených – napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. V súlade s povahou dovolacieho konania a tiež výnimočnosťou dovolania tento mimoriadny opravný prostriedok nielenže nie je v Občianskom súdnom poriadku normatívne upravený ako „ďalšie odvolanie“, ale ani nesmie byť (súdmi, účastníkmi) vnímaný ako „skryté odvolanie“. Zo zásadne odlišnej povahy a účelu riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov vyplýva nevyhnutnosť zásadne odlišných prístupov a postojov súdu pri aplikácii ustanovení zákona upravujúcich prípustnosť odvolania a dovolania. Pokiaľ by sa v praxi napriek tomu nedostatočne zohľadňovala mimoriadna podstata dovolania a pokiaľ by sa pri posudzovaní jeho procesnej prípustnosti v prípadoch prejednávanych dovolacím súdom vyskytovali také prístupy, interpretačné náhľady a právne postoje, ktoré sú inak typické pri skúmaní prípustnosti riadnych opravných prostriedkov, a v dôsledku toho by sa v konaní o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku zohľadňoval účel a cieľ typicky sledovaný riadnymi opravnými prostriedkami, mohlo by to viesť až k možnosti deformovaného nazerania na dovolanie a dovolacie konanie ako celok; takéto nazeranie by sa dostávalo do rozporu s jedným zo

základných a ťažiskových princípov právneho štátu – princípom právnej istoty. Dovolací súd musí tejto možnosti predchádzať dôsledným rešpektovaním podstaty a výnimočnej povahy dovolania.

Dovolanie žalovanej smeruje proti rozsudku. Dovolanie proti rozsudku je prípustné, ak je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Prípustnosť dovolania žalovanej z uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva – napadnutý nie je zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), dovolací súd v tejto veci dosiaľ nerozhodoval (§ 238 ods. 2 O.s.p.) a dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.

Podané dovolanie by v okolnostiach daného prípadu mohlo byť procesne prípustné, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p. O vadu v zmysle tohto ustanovenia ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania žalovanej preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

Žalovaná vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z toho, že v konaní na súdoch nižších stupňov:

1. bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces a bola jej odňatá možnosť konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že rozhodnutia súdov sú nepreskúmateľné,
2. jej bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že súdy jej nezaslali na vedomie vyjadrenie žalobcu k ňou podanému odvolaniu,
3. rozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.).

K dôvodom, ktoré podľa názoru žalovanej zakladajú prípustnosť ňou podaného dovolania, uvádza najvyšší súd nasledovné:

1. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu priečiaci sa zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskeho súdneho konania (napríklad právo zúčastniť sa pojednávania, vyjadrovať sa k veci, k vykonanému dokazovaniu, podávať návrhy).

1.1. Občiansky súdny poriadok neumožňuje stotožniť závažnú procesnú (procedurálnu) vadu konania uvedenú v ustanovení § 237 písm. f/ O.s.p. so súdnym rozhodnutím, ani s jeho odôvodnením. Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom pod R 125/1999 uviedol, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno extenzívne vykladať v súvislosti s postupom súdu vtedy, ak ide o faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. Pod postupom súdu možno totiž rozumieť len jeho faktickú (ne)činnosť, teda procedúru prejednávania veci (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu z 10. októbra 2012 sp. zn. 6 Cdo 90/2012, 91/2012), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a ktorá má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania a zmarenie možnosti jeho aktívnej účasti na konaní. „Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať rozhodnutie, ako výsledok vecnej rozhodovacej činnosti súdu ...“ (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 11. júla 2012 sp. zn. 5 Cdo 201/2011). Postupom súdu sa môže rozumieť iba samotný priebeh konania, spôsob vedenia konania

či procesu, jednotlivé procesné úkony súdu, jeho faktická činnosť alebo nečinnosť, nie však výsledný meritórny rozhodovací akt súdu vo veci samej (záverečný meritórny produkt konania), úlohou ktorého je vyhodnotiť konanie a podať záväzný názor súdu na prejednávajúcu vec.

Pokiaľ „postupom súdu“ nie je samo meritórne rozhodnutie vo veci samej, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť tohto finálneho produktu konania [odôvodnenie rozhodnutia (jeho obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť, úplnosť)], úlohou ktorej je vysvetliť dôvody rozhodnutia.

1.2. Žalovaná súdom vytýka nerešpektovanie jej práva na spravodlivý súdny proces. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vzhľadom na námietky žalovanej bolo aj v tomto dovolacom konaní potrebné zaujať právne závery o tom, či (prípadné) nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. alebo či má za následok procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 O.s.p. Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich novej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku určitých procesných pochybení súdu v občianskom súdnom

konaní, v nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (tzv. „iné vady“) považuje ale – na rozdiel od procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p. – len za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom však vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Pri zvažovaní dôsledkov zistených procesných nesprávností treba mať vždy na zreteli, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti už právoplatnému rozhodnutiu, vykazujúcemu atribúty závažnosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Z tohto hľadiska dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces (tiež v nadväznosti na požiadavku odôvodnenia rozhodnutia súdu v súlade s § 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (porovnaj I. ÚS 252/05 a aktuálne tiež IV. ÚS 481/2011).

V prejednáwanej veci najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len žalovanou zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami súdov nižších stupňov. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo žalovanou namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutí nevykazoval znaky odňatia

možnosti žalovanej konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory. Za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalovanej.

1.3. Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov významných v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07).

Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bol v zbierke ako judikát R 111/1998 uverejnený rozsudok najvyššieho súdu z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, z ktorého vyplýva, že „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a nie je dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Senát najvyššieho súdu, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní dosiaľ nikdy (v žiadnej ním prejednávanej veci) nepovažoval uvedený judikát za „prekonaný“ a vždy dôsledne a bezvýnimočne zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011, 3 Cdo 84/2012, 3 Cdo 49/2013).). Senát dovolacieho súdu, ktorý koná v preskúvanom prípade, zastáva tento názor nemenne vo všetkých ním prejednávaných veciach bez ohľadu na to, čo bolo predmetom konania (viď aj na internetovej stránke najvyššieho súdu dostupné rozhodnutia, napríklad v pracovnoprávnej veci sp. zn. 3 Cdo 158/2012, v exekučnej veci sp. zn. 3 ECdo 117/2013, vo veci sp. zn. 3 Cdo 244/2011 týkajúcej sa uloženia povinnosti poskytnúť zmluvné plnenie, rovnako vo veciach sp. zn. 3 Cdo 69/2010 a 3 Cdo 165/2011, v ktorých účastník tvrdil zásah do jeho osobnostných práv). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho len tzv. inú vadu konania pritom vyplýva tiež z rozhodnutí ďalších senátov najvyššieho súdu (porovnaj napríklad sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 M Cdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010,

4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 216/2010, 6 Cdo 25/2012, 7 Cdo 52/2011 a 7 Cdo 109/2011).

Správnosť takéhoto nazerania vec preskúmajúceho senátu najvyššieho súdu na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej procesných dôsledkov potvrdzujú tiež niektoré rozhodnutia ústavného súdu o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na opodstatnenosti judikátu R 111/1998. Ústavný súd:

- a) uznesením z 27. mája 2010 sp. zn. I. ÚS 184/2010 odmietol ústavnú sťažnosť proti uzneseniu najvyššieho súdu zo 6. augusta 2009 sp. zn. 3 Cdo 148/2009 konštatujúc, že „po preskúmaní uznesenia najvyššieho súdu s ohľadom na dôvody uvedené v sťažnosti nezistil také porušenia, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy“,
- b) sťažnosť proti uzneseniu najvyššieho súdu z 20. januára 2011 sp. zn. 3 Cdo 192/2010 odmietol ako zjavne neopodstatnenú, pričom v uznesení z 19. apríla 2011 sp. zn. III. ÚS 184/2011 konštatoval jednak to, že „najvyšší súd postupoval v súlade s relevantnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktoré ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a aplikoval, preto aj jeho právne závery S. ústavne akceptovateľné“, jednak to, že „nezistil žiadnu možnosť porušenia základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, realnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie“,
- c) uznesením z 30. júna 2011 sp. zn. I. ÚS 264/2011 odmietol sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu zo 14. apríla 2011 sp. zn. 3 Cdo 46/2011 s tým, že nebola zistená žiadna skutočnosť, „ktorá by signalizovala svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone“, a že „v dovolacom konaní nedošlo k odňatiu možnosti preskúmania napadnutého výroku odvolacieho súdu, pretože najvyšší súd postupoval v súlade s normami občianskeho súdneho konania, ak odmietol dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu ako neprípustné a také, ktorým sa sťažovateľovi neodňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odopretie prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku“,
- d) v uznesení z 20. apríla 2011 sp. zn. I. ÚS 141/2011, ktorým odmietol sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu z 25. novembra 2010 sp. zn. 1 Cdo 167/2009, vyslovil

názor, že „nepreskúmateľnosť“ rozhodnutia odvolacieho súdu aj v prípade, ak by znamenalo porušenie 'procesného práva na spravodlivé konanie' ... resp. porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nie je možné bez ďalšieho stotožniť s procesnou vadou konania spočívajúcou v odňatí možnosti účastníkovi konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), preto nie je ani dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania (podľa § 237 O.s.p.) proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému podľa ostatných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku dovolanie prípustné nie je“,

- e) v uznesení z 10. novembra 2011 sp. zn. IV. ÚS 481/2011 konštatoval, že vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 261/06). To však, ako už ústavný súd spresnil (II. ÚS 148/09), neznamená, že by vždy zároveň platil aj opak“,
- f) uznesením zo 6. júna 2012 sp. zn. I. ÚS 275/2012 odmietol ako zjavne neopodstatnenú sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu z 19. januára 2012 sp. zn. 3 Cdo 89/2011 spočívajúcemu na názore, že nepreskúmateľnosť nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. V odôvodnení tohto uznesenia uviedol, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne, práve naopak, obsahuje dostatok presvedčivých dôvodov na svoj výrok,
- g) v uznesení z 3. apríla 2012 sp. zn. III. ÚS 148/2012, rozhodujúc o ústavnej sťažnosti proti rozhodnutiu najvyššieho súdu z 29. novembra 2011 sp. zn. 5 Cdo 206/2011, uviedol, že nielen v náleze sp. zn. IV. ÚS 481/2011, ale aj v následnej svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 499/2011) tento názor (pozn.: vyjadrený v judikáte R 111/1998) najvyššieho súdu v plnej miere akceptoval a považoval ho za ústavne konformný,
- h) v uznesení z 19. apríla 2012 sp. zn. IV. ÚS 208/2012, ktoré sa týkalo uznesenia najvyššieho súdu z 27. mája 2010 sp. zn. 3 Cdo 67/2010 uviedol, že „právny názor, na ktorom je založené namietané uznesenie najvyššieho súdu, je z ústavného hľadiska akceptovateľný, a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, či práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (v tejto súvislosti vid' tiež uznesenie ústavného súdu z 22. marca 2012 sp. zn. IV. ÚS 161/2012).

Dovolací súd osobitne poukazuje na to, že i keď sa ústavný súd v náleze 27. júla 2011 sp. zn. III. ÚS 198/2011 stotožnil „s tou judikatúrou najvyššieho súdu, že aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia treba považovať za vadu, ktorá zakladá prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (rozsudky najvyššieho súdu z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 a z 30. septembra 2008 sp. zn. 4 Cdo 25/2007)“, v neskoršom uznesení z 3. apríla 2012 sp. zn. III. ÚS 148/2012 sa celkom jednoznačne priklonil k názoru, že nepreskúmateľnosť súdneho rozhodnutia nemožno stotožňovať s procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.; v tomto (neskoršom) uznesení poukázal na to, že ústavný súd sa k otázke právnej kvalifikácie nepreskúmateľnosti a jej dôsledkov z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. (tak, ako bola podaná najvyšším súdom v uznesení z 22. septembra 2009 sp. zn. 3 Cdo 97/2010 považujúcim naďalej za opodstatnený záver vyjadrený v R 111/1998) vyjadril v náleze z 10. novembra 2011 sp. zn. IV. ÚS 481/2011 a nielen v tomto náleze, ale aj v následnej svojej rozhodovacej činnosti citovaný názor najvyššieho súdu v plnej miere akceptoval a považoval ho za ústavne konformný.

Naostatok je potrebné poukázať na to, že ústavný súd sa k danej problematike aktuálne vyjadril v uznesení z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012, v ktorom uviedol, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“.

Vec preskúmavajúci senát dovolacieho súdu k vyššie uvedenému poznamenáva, že ani v iných právnych veciach, v ktorých dovolací súd zotrval na aktuálnosti judikátu R 111/1998, nebolo zo strany ústavného súdu konštatované porušenie ústavných práv (viď napríklad II. ÚS 110/2013, I. ÚS 35/2013, I. ÚS 33/2013, II. ÚS 66/2013).

1.4. Ako už bolo uvedené, k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95 a IV. ÚS 75/09). V právnom štáte musí panovať istota, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06).

Rozhodnutie najvyššieho súdu z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997 bolo subjektom na to oprávneným zaradené na rokovanie osobitného orgánu najvyššieho súdu

s rozhodovacou právomocou (občianskoprávneho kolégia), osobitnou procedúrou upravenou všeobecne záväzným právnym predpisom bolo týmto orgánom prerokované a uznesením, ktoré prijala nadpolovičná väčšina členov občianskoprávneho kolégia, bol schválený návrh na jeho uverejnenie v zbierke – v zákonom stanovenom osobitnom médiu so špeciálnym zameraním a účelom; publikované bolo pod R 111/1998. Uvedeným postupom plnil najvyšší súd zákonom stanovenú povinnosť dbať o jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (§ 16 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch). Táto povinnosť mu v súčasnosti vyplýva z ustanovenia § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. O publikovaní predmetného rozhodnutia bolo teda rozhodnuté v rámci zákonom upraveného mechanizmu zabezpečujúceho koherentnosť judikatúry (IV. ÚS 60/2010).

Osobitný proces, výsledkom ktorého bolo publikovanie rozhodnutia najvyššieho súdu v zbierke ako R 111/1998, priznáva tomuto rozhodnutiu osobitný význam. Výklad najvyššieho súdu, ktorý v ňom podal, nie je síce právne (de iure) záväzný, fakticky (de facto) má ale vysokú vecnú autoritu. I keď judikatúra najvyššieho súdu nie je formálne záväzná, ipso iure normatívnu silu má, a to tak vo vertikálnej línii (voči súdom nižších stupňov), ako aj v horizontálnej línii (medzi jednotlivými senátmi a kolégiami najvyššieho súdu navzájom). Nemožno prehliadať podstatný rozdiel medzi rozhodnutím nepublikovaným v zbierke (ďalej len „nepublikované rozhodnutie“), a rozhodnutím, ktoré bolo na podklade zákonom určenej procedúry navrhovania a schvaľovania osobitným orgánom najvyššieho súdu uverejnené v zbierke (ďalej len „publikované rozhodnutie“). Pokiaľ nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu vyjadruje názor členov senátu (resp. väčšiny členov senátu) najvyššieho súdu v individuálne ním prejednávanej veci, názor vyjadrený v publikovanom rozhodnutí je zároveň zovšeobecňujúcim názorom (relevantnej väčšiny) členov kolégia najvyššieho súdu, ktoré vždy tvorí viacero senátov. Názor vyjadrený v nepublikovanom rozhodnutí sa v tomto zmysle prípadne (ak vec prejednávajúci senát dospeje k záveru, že sú pre to splnené podmienky) môže odkloniť či odchyliť od názoru vyjadreného v publikovanom rozhodnutí, tým ale ešte bez ďalšieho nedochádza k „prekonaniu“ názoru, na ktorom spočíva publikované rozhodnutie.

1.5. Senát dovolacieho súdu, ktorý preskúmava danú vec, sa nestotožňuje s názorom, že právne závery vyjadrené v rozhodnutí publikovanom v zbierke pod R 111/1998 sú „prekonané“.

O „prekonaní“ (relevantnom zavíšení procesu odklonenia sa od) názoru vyjadreného v publikovanom rozhodnutí možno, podľa názoru vec prejednávajúceho senátu, hovoriť iba vtedy, ak je toto „prekonanie“ výsledkom v zákone predpísaného postupu najvyššieho súdu (§ 21 ods. 3 písm. a/ a b/ a § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Keďže právny názor najvyššieho súdu publikovaný pod R 111/1998 nebol dosiaľ vo vyššie uvedenom zmysle „prekonaný“, nebol ani v preskúmvanej veci daný dôvod pre jeho nezohľadnenie.

1.6. I keď Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 ods. 1 O.s.p.) a právnou úpravou občianskeho súdneho konania dbá o to, aby rozhodnutie súdu bolo vecne správne a spravodlivé, predsa len nemôže zabezpečiť, že každé konanie bude v plnom rozsahu zodpovedať jeho ustanoveniam a že súdmi bude vždy rozhodnuté iba správne. Možnosť dosiahnutia nápravy nesprávností, ku ktorým môže v praxi dôjsť, vytvára Občiansky súdny poriadok systémom opravných prostriedkov (odvolanie, návrh na obnovu konania, dovolanie, mimoriadne dovolanie).

Nesprávnosťou meritórneho rozhodnutia súdu – finálneho produktu občianskeho súdneho konania je aj jeho nepreskúmateľnosť. Pokiaľ sa súd dopustí tejto nesprávnosti a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodní, neodníma tým účastníkovi konania možnosť realizovať jeho procesné oprávnenia v zmysle „náležité skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov“. O dôvodoch rozhodnutia sa účastník dozvedá (má dozvedieť) z rozhodnutia súdu. Pokiaľ nemá odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa podklad v zistení skutkového stavu, môže účastník pred tým, ako rozsudok nadobudne právoplatnosť, navrhnúť, aby odôvodnenie bolo doplnené (§ 165 ods. 1 O.s.p.). Účastník prvostupňového konania, ktorý nie je spokojný s rozhodnutím súdu prvého stupňa, nestotožňuje sa s jeho skutkovými zisteniami a ich právnym posúdením alebo v odôvodnení rozhodnutie nenachádza odpovede na tie otázky, posúdenie a vyriešenie ktorých považoval zo svojho pohľadu za rozhodujúce, má pri splnení ďalších predpokladov uvedených v zákone zachované procesné oprávnenie napadnúť prvostupňové rozhodnutie odvolaním; v odvolaní

môže namietať napríklad to, že v konaní pred súdom prvého stupňa došlo k inej vade, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 205 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), alebo že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z neúplne zisteného skutkového stavu alebo z nesprávnych (vrátane neúplných) skutkových zistení (§ 205 ods. 2 písm. c/ a d/ O.s.p.), alebo že toto rozhodnutie vychádza z nesprávneho (aj neúplného alebo právnu problematiku celkom nevystihujúceho alebo nevyčerpávajúceho) právneho posúdenia veci (§ 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p.). Aj účastník odvolacieho konania má v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné alebo arbitrárne, zachované procesné oprávnenie poukazovať na tieto nedostatky rozhodnutia a domáhať sa nápravy; účastník konania môže za podmienok stanovených v zákone podať dovolanie (§ 240 ods. 1 O.s.p.). Občiansky súdny poriadok nebráni účastníkovi konania v dovolaní namietať všetky nesprávnosti postupu, rozhodovania a rozhodnutia odvolacieho súdu; ničím neobmedzuje jeho možnosť argumentovať aj tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je náležité odôvodnené, dôvody rozhodnutia nie sú dostatočne vysvetlené alebo sú vyjadrené nezrozumiteľne, prípadne sú neúplné, nepresvedčivé, arbitrárne alebo nepodložené priebehom a výsledkami konania – účastník konania môže teda v dovolaní namietať, že ním napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné. Na druhej strane Občiansky súdny poriadok právnou úpravou dovolania a dovolacieho konania nezaručuje, že každé podané dovolanie bude vždy prípustné, že sa dovolací súd bude vždy (môcť) zaoberať aj vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia a že dovolateľ bude v konaní pred najvyšším súdom úspešný. V dovolacom konaní totiž takáto argumentácia dovolateľa (že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné) naráža na Občianskym súdnym poriadkom stanovené obmedzenia práva na súdnu ochranu, ktoré vyplývajú z právnej úpravy prípustnosti dovolania.

1.7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania. V dovolacom konaní procesné podmienky upravujú ustanovenia § 236 a nasl. O.s.p. (I. ÚS 4/2011).

Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 vymenúva znaky tých rozsudkov odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie procesne prípustné. Z právnej úpravy obsahnutej

v danom ustanovení je zrejmé, že zákonodarca v nej – zohľadňujúc mimoriadny charakter dovolania a možné dôsledky zrušenia rozhodnutia dovolacím súdom – vyjadril na jednej strane vôľu, aby určité rozsudky (výnimočne) napriek tomu, že už nadobudli právoplatnosť, mohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní (viď napríklad § 238 ods. 1 až 3 O.s.p.). Na druhej strane tým ale bez akýchkoľvek pochybností zároveň vyjadril tiež vôľu, aby iné rozsudky (než sú ním výslovne uvedené) nemohli byť v zmysle § 238 O.s.p. predmetom preskúmania v dovolacom konaní.

Vzhľadom na to, že dovolanie žalovanej smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, treba osobitne poukázať na to, že z možnosti dovolacieho prieskumu vylučuje § 238 ods. 3 O.s.p. bezvýnimočne každý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá znaky uvedené v tomto ustanovení. Keďže zákonodarca vyjadril dostatočne zreteľne vôľu, aby ani riadne odôvodnený a dostatočne preskúmateľný potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu neuvedený v § 238 ods. 3 O.s. nebolo možné podrobiť dovolaciemu prieskumu (i keby spočíval na nesprávnej aplikácii alebo interpretácii zákona), bolo by nelogické a v rozpore s výnimočnou povahou dovolania (viď tiež vyššie uvedenú časť o neprípustnosti vnímania dovolania ako „skrytého odvolania“), pokiaľ by právnou úpravou obsiahnutou v § 237 písm. f/ O.s.p. vyjadril zároveň vôľu zabezpečiť účastníkovi konania možnosť dovolacieho prieskumu v prípade takého potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu neuvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p., ktorý možno (azda aj) spočíva na správnych záveroch, o ich správnosti sa ale nedá celkom alebo s istotou presvedčiť a v dovolacom konaní ju nemožno úplne preveriť, lebo odvolací súd svoje závery v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku nevyjadril spôsobom dostatočne jasným, určitým alebo relevantnú problematiku v celom rozsahu vyčerpávajúcim.

1.8. Základná idea mimoriadnych opravných prostriedkov vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím je v právnom štáte narušiteľné len mimoriadne a výnimočne. Úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku dovolateľom je podmienené (primárnym) záverom dovolacieho súdu, že dovolanie je procesne prípustné a až následným (sekundárnym) záverom dovolacieho súdu, že tento opravný prostriedok je aj opodstatnený. Pokiaľ dovolací súd nedospeje k uvedenému (primárnemu) záveru, platná právna úprava mu neumožňuje postúpiť v dovolacom konaní ďalej a pristúpiť až k posúdeniu napadnutého rozhodnutia a konania, v ktorom bolo vydané; pokiaľ by dovolací súd posudzoval vecnú správnosť rozhodnutia napadnutého procesne

neprípustným dovolaním, porušil by zákon. Ak preto dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je procesne neprípustné, musí tento opravný prostriedok odmietnuť bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov alebo preskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia.

Pre opačný prístup dovolacieho súdu – (primárne) posúdenie rozhodnutia z hľadiska úplnosti alebo správnosti skutkových a právnych záverov a tiež výstižnosti ich vyjadrenia alebo precíznosti odôvodnenia a až z výsledku tohto posúdenia vyplývajúce následné (sekundárne) vyvodenie záveru o prípustnosti dovolania nedáva Občiansky súdny poriadok – v znení, ktoré je platné a účinné v čase rozhodovania o dovolaní žalovanej – podklad v žiadnom z jeho ustanovení.

1.9. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok jednak objektívnymi znakmi rozsudku (§ 238 O.s.p.) alebo uznesenia (§ 239 O.s.p.) odvolacieho súdu, jednak objektívnym zadefinovaním najzávažnejších procesných väd konania súdov nižších stupňov (§ 237 O.s.p.). Účelom takéhoto objektívneho vymedzenia je bezpochyby zvýšiť predvídateľnosť súdneho rozhodovania a vylúčiť alebo aspoň minimalizovať subjektívny prvok pri posudzovaní prípustnosti dovolania.

Záver súdu, že napadnuté rozhodnutie súdu nižšieho stupňa je (ne)preskúmateľné, závisí vždy nielen od toho, či a ako je toto rozhodnutie odôvodnené súdom, ktorý ho vydal, ale aj od toho, aké všeobecné predstavy o riadnom odôvodnení rozhodnutia má súd vyššieho stupňa a ako sa tieto jeho predstavy stotožňujú s individuálnym odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V praxi sa pri tom môže zo strany súdu vyššieho stupňa vyskytnúť rozpätie od prehnanej prísnosti (rigoróznosti) cez náležitý prístup až k neopodstatnenej zhovievavosti (benevolencii).

Podľa právneho názoru senátu dovolacieho súdu, ktorý preskúmava prípustnosť dovolania žalovanej nemohlo byť zámerom zákonodarcu, aby riešenie tak zásadnej otázky, ktorá je z hľadiska rešpektovania princípu právnej istoty osobitne významná (otázky, či dovolanie podľa § 237 písm. f/ O.s.p. prípustné je alebo nie je), bolo determinované tým, s akým stupňom prísnosti dovolací súd pristupuje k posúdeniu, či odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dostatočne jasne, zrozumiteľne, vyčerpávajúco a presvedčivo vysvetľuje skutkovú a právnu podstatu veci.

1.10. Z dôvodov uvedených vyššie pod 1.1. až 1.9. dospel dovolací súd k záveru, že i keby prípadne bolo rozhodnutie odvolacieho súdu nedostatočne odôvodnené (dovolací súd sa nezaoberal otázkou, či napadnuté rozhodnutie je preskúmateľné), nemal by tento nedostatok za následok procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

2. Žalovaná namieta, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcu k odvolaniu, ktoré podala proti prvostupňovému rozsudku; tvrdí, že tým jej bola odňatá možnosť pred súdom konať.

Senát najvyššieho súdu, ktorý rozhoduje v preskúmvanej veci, už vo viacerých rozhodnutiach (viď napríklad sp. zn. 3 Cdo 24/2011, 3 Cdo 23/2011, 3 Cdo 129/2011, 3 Cdo 257/2012, 3 Cdo 258/2012) opakovane uviedol, že absencia vyjadrenia k opravnému prostriedku druhého účastníka konania je právne irelevantná (viď tiež I. ÚS 498/2011 a IV. ÚS 283/2011) napríklad vtedy, keď súd rozhodujúci o opravnom prostriedku, nezaložil svoje rozhodnutie na vyjadrení k opravnému prostriedku (teda vtedy, keď vyjadrenie k opravnému prostriedku nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie o opravnom prostriedku). Z ustanovenia § 209a ods. 1 O.s.p. vyplýva, že ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete O.s.p., doručí súd prvého stupňa odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu; iná povinnosť mu z týchto ustanovení nevyplýva. Z Občianskeho súdneho poriadku nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania spätne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania – je iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Pokiaľ má dovolací súd k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie ustanovenia § 209a O.s.p., pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej (viď tiež III. ÚS 72/09, IV. ÚS 462/2010, III. ÚS 296/2011.). Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladá teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu. Obdobné právne závery boli vyslovené aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (viď napríklad uznesenia sp. zn. 5 Cdo 40/2012 a 1 Cdo 17/2011). Iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (opakujúci sa a nikdy nekončiaci) proces vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu

druhého účastníka konania. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu dovolacieho súdu by takýto pohľad mohol mať až znaky prílišného právneho formalizmu, odporujúceho materiálnemu chápaniu princípov právneho štátu.

Dovolací súd vzal v danom prípade na zreteľ individuálne okolnosti prejednávanej veci a pristúpil k skúmaniu, či vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej malo zásadný vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu. Dospel k záveru, že nedoručenie predmetného vyjadrenia bolo v preskúmvanej veci z hľadiska ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. právne irelevantné, lebo – ako vyplýva zo spisu – toto vyjadrenie obsahovalo rekapituláciu a zhrnutie dovtedajšej argumentácie žalobcu a nemalo zásadný vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu o riadnom opravnom prostriedku žalovanej. Žalobca vo svojom vyjadrení (č.l. 451 až 459 spisu) uviedol výhrady, ktoré má voči dôvodom odvolania žalovanej a konštatoval správnosť právnych záverov vyjadrených prvostupňovým súdom v odvolaní napadnutom rozsudku. Obsah spisu v ničom nenasvedčuje tomu, že by odvolací súd – nebyť tohto vyjadrenia žalobcu – rozhodol inak, resp. že k prijatiu dovolaní napadnutého rozhodnutia viedlo odvolací súd vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovanej.

Dovolací súd v závere tejto časti odôvodnenia svojho uznesenia osobitne poukazuje na to, že vyššie už spomenuté uznesenie najvyššieho súdu z 10. januára 2013 sp. zn. 3 Cdo 258/2012, ktoré spočíva aj na záveroch vysvetlených v tomto bode (2.) odôvodnenia, bolo napadnuté sťažnosťou, ktorú ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú uznesením zo 14. mája 2013 sp. zn. III. ÚS 186/2013 s tým, že „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, je ústavne akceptovateľné, pričom nezistil existenciu skutočností svedčiacich o tom, že by ho bolo možné považovať za popierajúce zmysel práva na súdnu ochranu“.

Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že namietaným postupom nedošlo k odňatiu možnosti žalovanej pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

3. Žalovaná sa v dovolaní dotkla aj otázky zloženia senátu odvolacieho súdu a posudzovania dôvodov zakladajúcich vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 a nasl. O.s.p.).

3.1. Z obsahu tejto časti dovolania možno vyvodiť, že dovolateľka namietla aj procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. g/ O.s.p.

Podľa § 237 písm. g/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (§ 14 ods. 1 O.s.p.).

Účelom ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou určitý právne významný vzťah sudcu, a to buď k veci (o takýto vzťah ide vtedy, ak sudca má svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (o taký vzťah ide napríklad vtedy, ak sudca má určitý osobný vzťah, so zreteľom na ktorý možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti) a napokon k zástupcom účastníkov konania.

Najvyšší súd už v rozhodnutí, ktoré bolo v zbierke publikované pod R 59/1997, uviedol, že neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. posúdiť túto otázku samostatne.

Nestrannosť sudcu treba skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, v rámci ktorého je relevantné osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho tú – ktorú vec, a z objektívneho hľadiska nestrannosti, pri ktorom je potrebné zistiť a posúdiť, či je poskytnuté dostatočné záruky na vylúčenie akejkoľvek pochybnosti o nestrannosti (nezaujatosti) sudcu.

Rozhodnutia najvyššieho súdu v prípadoch, v ktorých ide o posúdenie otázky, či sudca je (§ 14 ods. 1 O.s.p.) alebo bol (§ 237 písm. g/ O.s.p.) vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí vzhľadom na to, že účastníkom konania je iný sudca alebo osoba blízka inému sudcovi, spravidla konštatujú, že vzťahy sudcov navzájom sú vo všeobecnosti neutrálne, budované na princípoch profesionálnej spolupráce, riešenia obdobných pracovných úloh a problémov. Takéto kolegiálne vzťahy sudcov, ktoré z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. nemožno bez ďalšieho považovať za okolnosť vzbudzujúcu pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti sudcu, sa z hľadiska tohto ustanovenia stávajú právne významnými až vtedy, keď nadobudnú rysy osobného (napríklad priateľského) vzťahu (porovnaj napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Nc 4/200, 3 Nc 20/2007, 1 Nc 34/2012, 7 Nc 4/2012). Aj podľa názoru ústavného súdu samotné kolegiálne vzťahy sudcov, ak nie sú ďalšie okolnosti signalizujúce možnú nestrannosť sudcu, v zásade nie sú dôvodom na spochybnenie jeho nestrannosti, a to takej intenzity, aby boli dôvodom na jeho vylúčenie z prerokúvania vecí z tohto dôvodu (IV. ÚS 24/2010).

V danom prípade zo spisu vyplýva, že na Krajskom súde v Banskej Bystrici bola vec elektronickou podateľňou pridelená do senátu „15 Co“; zastupujúcim senátom v prvom poradí ktorého je senát „14 Co“ a v druhom poradí senát „17 Co“. V zmysle rozvrhu práce tohto súdu na rok 2012 S. senát „15 Co“ zložený z predsedu JUDr. J. M. a členov senátu – JUDr. O. M. a Mgr. J. G.. Naposledy menovaný sudca ale podľa § 15 ods. 1 O.s.p. oznámil, že so zreteľom na jeho priateľský vzťah k žalobcovi a jeho manželke je u neho daná okolnosť, ktorá sudcu vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí (§ 14 ods. 1 O.s.p.). Podobne sa vyjadrili tiež všetci členovia senátu „14 Co“ (JUDr. M. P., JUDr. P. P. a Mgr. E. N.) a tiež JUDr. Ing. J. G., Phd., predseda senátu „17 Co“. Na rozdiel od nich JUDr. Z. N., riadiaca predsedníčka senátu „17 Co“, vo svojom vyjadrení (č.l. 467 spisu) uviedla, že žalobcu osobne nepozná a jej vzájomný vzťah s manželkou žalobcu je korektný a kolegiálny. Poznamenala, že pochybnosti o jej nezaujatosti pri rozhodovaní tejto veci by mohla vzbudiť len tá skutočnosť, že s manželkou žalobcu pracuje v jednom senáte. Vzťah k veci ani k účastníkom a ich zástupcom nemá a osobne sa zaujatá necíti.

K obsahovej odlišnosti zrejmej z porovnania predmetných vyjadrení JUDr. Z. N. a vyššie označených sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici, dovolací súd poznamenáva, že je vonkajším prejavom jedinečnosti, mnohotvárnosti, a preto aj odlišnosti (ľudských) vzťahov sudcov navzájom. Táto rozdielnosť, základom ktorej sú zvláštnosti osobnosti

každého sudcu a tiež neopakovateľnosti jeho vzťahov k iným sudcom, sa v ničom neprieči vyššie uvedeným právnym záverom dovolacieho súdu o vzájomných kolegiálnych vzťahoch sudcov, ktoré sa z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. stávajú právne relevantnými až vtedy, keď presiahnu rámec čisto kolegiálneho vzťahu a nadobudnú charakter osobného vzťahu. Takéto – z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. významné prekročenie uvedeného rámca – nemožno však bez ďalšieho vidieť už v tom, že sudcovia vykonávajú súdnictvo na tom istom súde a pre výkon funkcie sú prípadne zaradení do toho istého kolégia, grémia alebo senátu. To isté pravidlo treba uplatňovať aj vtedy, keď ide o „sprostredkovaný“ vzťah medzi vec prejednávajúcim sudcom a osobou blízkou inému sudcovi toho istého súdu (porovnaj tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Nc 16/2005 a 3 Nc 18/2007). Pokiaľ totiž vyššie uvedené platí pre priamy (bezprostredný) vzťah sudcov navzájom, nemôže sa uplatniť odlišné (prísnejšie) kritérium na iný, svojou povahou iba odvodený (sprostredkovaný), vzťah sudcu k osobe blízkej inému sudcovi. Opačný názor na otázku zaujatosti sudcu by – aj v zmysle záverov vyjadrených v uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 1 Nc 47/2011 – odporoval pravidlám elementárnej logiky (argumentu „a maiore ad minus“). Takýto opačný názor, pochybnosti o nezaujatosti sudcu vyvodzujúci už len zo samotnej existencie funkčného alebo pracovného zaradenia sudcu (sudcov), by bol spojený s neprípustnou prezumpciou porušovania povinností sudcu a tiež zásad sudcovskej etiky.

Žalovaná na podporu svojej argumentácie poukázala na uznesenie ústavného súdu z 15. mája 2008 sp. zn. III. ÚS 158/08, v ktorom išlo o posúdenie predpojatosti sudcu ústavného súdu. Odkaz na toto uznesenie nepovažuje dovolací súd za náležitý, lebo z predmetného uznesenia ústavného súdu zreteľne vyplýva, že sa vzťahovalo na prípad, v ktorom sudca ústavného súdu sám „v obdobnej veci ... predložil vyhlásenie o svojej predpojatosti a bol v tejto veci vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie“.

Možno preto uzavrieť, že v dovolaní vyjadrené pochybnosti žalovanej o nezaujatosti JUDr. Z. N. (resp. aj ďalších sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorí danú vec prejednali a rozhodli), sú len subjektívnej povahy, nemajú objektívny základ a neopodstatňujú záver, že na prejednaní a rozhodovaní veci sa podieľala zaujatá sudkyňa (resp. podieľali zaujatí sudcovia) a že teda v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 písm. g/ O.s.p.

3.2. So zreteľom na argumentáciu žalovaného dovolací súd uvádza, že zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu informovať účastníka o tom, že došlo k zmene v zložení senátu. Je to dané medziiným aj tým, že niektoré zmeny v zložení senátov sú v praxi súdov vynútené okamžitou situáciou, takže poskytnutie informácie o takejto zmene pred vydaním rozsudku neraz ani neprichádza do úvahy.

4. Žalovaná zastáva názor, že súdy nemali pre svoje rozhodnutia dostatok úplných a správnych skutkových podkladov. Najvyšší súd k tejto námietke uvádza, že v prípade neúplnosti skutkových zistení alebo nesprávnosti skutkových záverov nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012). Ak k tejto nesprávnosti v súdnom konaní dôjde, nie je ňou znemožnená realizácia procesných oprávnení účastníka konania. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p.; ak súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, to ale samo o sebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (porovnaj napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010 a 2 Cdo 29/2011).

K námietke, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď tiež R 54/2012). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Keďže žalovaná tento dovolací dôvod uplatnila v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov.

5. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd procesne neprípustné dovolanie žalovanej odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

6. V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalobca podal návrh na rozhodnutie o priznaní náhrady trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.) a tieto aj vyčísliť. Dovolací súd priznal žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokátskej kancelárie za 1 úkon právnej služby poskytnutej vypracovaním vyjadrenia k dovolaniu žalovanej z 21. augusta 2013 [§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)]. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za tento úkon právnej služby určil podľa § 10 ods. 8 vyhlášky vo výške 61,41 €, čo s náhradou za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (7,81 €) a 20 % daňou z pridanej hodnoty (13,84 €), predstavuje spolu 83,06 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 5. decembra 2013

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková